

SİYASİ ALANDA YAPILAN İNKILAPLAR

Türk İnkılabı'nın temel hedefi, Türk milletini **çağdaş medeniyetler seviyesine** çıkarmaktır. Siyasî alandaki tüm bu gelişmelerin ortak paydası **milli egemenliği (ulusal iradeyi)** güçlendirmektir.

Saltanatın Kaldırılması (1 Kasım 1922)

Nedenleri:

- **İkilik Çıkarmayı Önlemek:** İtilaf Devletleri'nin Lozan Konferansı'na hem TBMM'yi hem de Osmanlı Hükümeti'ni davet ederek görüş ayrılığı yaratmak istemesi.
- **Milli Egemenlik:** Saltanatın (tek kişinin egemenliği), ulus egemenliği ilkesiyle bağdaşmaması.

Sonuçları:

- Osmanlı Devleti resmen sona erdi.
- Ülke yönetimindeki **iki başlılık** ortadan kalktı.
- Cumhuriyetin ilanı için önemli bir adım atıldı.
- **Devlet başkanlığı ve rejim sorunu** ortaya çıktı (Bu sorunlar Cumhuriyetin ilanıyla çözülecektir).

LGS Notu: Saltanatın kaldırılması, **Cumhuriyetçilik** ilkesiyle doğrudan ilgilidir ve **Laikliğin** ilk aşamasıdır.

Ankara'nın Başkent Oluşu (13 Ekim 1923)

- ❖ Lozan Antlaşması ile İstanbul tahliye edildikten sonra yeni devletin merkezi belirlenmeliydi. Ankara'nın seçilme nedenleri:
 - **Stratejik Konum:** Anadolu'nun merkezinde, güvenli bir yerde olması.
 - **Ulaşım ve Haberleşme:** Demir yolu hatlarının merkezinde olması.
 - **Milli Mücadele'nin Merkezi:** Kurtuluş Savaşı'nın buradan yönetilmiş olması ve halkın desteği.

3. Cumhuriyetin İlanı (29 Ekim 1923)

Nedenleri:

- Milli egemenliği tam anlamıyla gerçekleştirmek.
- Saltanat kalkınca ortaya çıkan **"Devlet Başkanlığı"** sorununu çözmek.
- Hükümet bunalımını (Meclis Hükümeti sisteminden kaynaklanan aksaklıkları) aşmak.

Sonuçları:

- Yeni devletin adı ve rejimi (Cumhuriyet) belirlendi.
- **Mustafa Kemal Paşa ilk Cumhurbaşkanı** seçildi.

- **Kabine Sistemi'ne** geçildi (Böylece hükümet daha hızlı kurulmaya başlandı).
- Devlet başkanlığı sorunu kesin olarak çözüldü.

Halifeliğin Kaldırılması (3 Mart 1924)

Nedenleri:

- Eski rejim yanlılarının halifeyi bir sığınak olarak görmesi ve cumhuriyet karşıtı çalışmaları.
- Halifenin devlet başkanı gibi davranması (iki başlılığın devam etme riski).
- Laik ve çağdaş bir devlet yapısı için bu makamın engel teşkil etmesi.

Sonuçları:

- Milli egemenlik pekişti.
- **Laikliğe** geçişin en önemli aşaması gerçekleşti.
- İnkıpların yapılması kolaylaştı.

3 Mart 1924 Tarihli Diğer Önemli Gelişmeler

Halifelikle aynı gün kabul edilen bu yasalarla devletin laikleşmesi hedeflenmiştir:

Kurum / Kanun	Yerine Gelen / Amacı
Şerîye ve Evkaf Vekaleti	Diyanet İşleri Başkanlığı ve Vakıflar Genel Müdürlüğü kuruldu. (Din ve devlet işleri ayrıldı).
Erkân-ı Harbiye Vekaleti	Genelkurmay Başkanlığı kuruldu. (Ordu siyasetten ayrıldı).
Tevhid-i Tedrisat Kanunu	Eğitimde birlik sağlandı (Eğitim laikleşti).

1924 Anayasası'nın Kabulü

- ❖ 1921 Anayasası savaş dönemi anayasası olduğu için ihtiyaçları tam karşılayamıyordu.
 - **1924 Anayasası:** Devletin rejimi Cumhuriyet, dili Türkçe, başkenti Ankara olarak belirtildi.
 - **Önemli Not:** 1921 Anayasası'nda olan **"Güçler Birliği"** ilkesi, 1924 Anayasası'nda yumuşatılmış; yasama ve yürütme Meclis'te toplanmış ancak yargı bağımsız mahkemelere bırakılmıştır.

Bilgi Notu: 1928'de "Devletin dini İslam'dır" ibaresi anayasadan çıkarılmış, 1937'de ise Atatürk İlkeleri anayasaya eklenmiştir.